



Temmuz 2019

#14

Aylık Enerji Bülteni

02/08/2019

Can Hakyemez | hakyemez@tskb.com.tr

Emre Yanık | yanikem@tskb.com.tr

TSKB Ekonomik Araştırmalar

Aylık Enerji Bülteni

Temmuz 2019

#14

Can Hakyemez | hakyemez@tskb.com.tr

Emre Yanık | yanikem@tskb.com.tr

TSKB Ekonomik Araştırmalar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez, enerji sektörü gündemine yönelik değerlendirmelerde bulundu

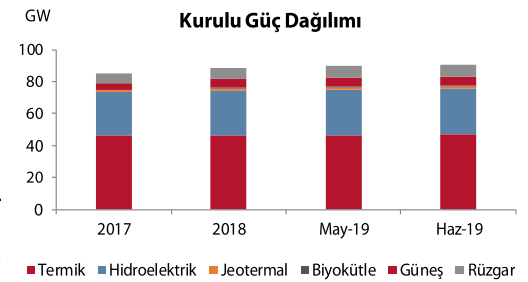
Tuz Gölü Yeraltı Doğal Gaz Depolama Tesis'i'nin kapasitesini 1,2 milyar metreküpten 5,4 milyar metreküpe yükseltecek genişletme projesinin temel atma töreninde konuşan Fatih Dönmez, "Son yıllarda devreye aldığımız doğal gaz depolama, yüzer depolama ve yeniden gazlaştırma ünitesi (FSRU), sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) yatırımları ile Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP), TürkAkım gibi uluslararası boru hatları sayesinde bugün Türkiye, doğal gaz arz meselesi defterini tamamen kapatmıştır" dedi. Ayrıca, genişleme çalışmalarının 2023 yılının sonunda tamamlanması hedeflendiği ifade edildi.

Bir başka açıklamasında ise Sinop Nükleer Güç Santrali projesinin iptal edilmediğini ve projeden vazgeçilmediğini de belirten Bakan Dönmez, Japon tarafın Enerji Bakanlığı'na sunduğu fizibilite raporları üzerinde bakanlık görevlilerinin ve şirketlerin yaptığı çalışmanın sonucunun Ağustos ayında açıklanacağını söyledi. Beklentilerin karşılanmaması durumunda sürecin sonuçlanabileceğini belirten Dönmez, Japonya ile enerji alanındaki işbirliğinin süreceğini belirtti. Dönmez, ayrıca, mini Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı (YEKA) yarışmaları için çalışmaların sürdüğünü belirtirken, yarışmaların yılın son çeyreğinde yapılabileceğini ifade etti.

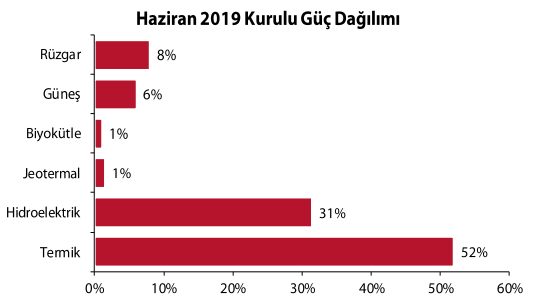
Kurulu Güç Analizi

2018 yılı sonunda 88.551 megavat (MW) seviyesine ulaşmış olan Türkiye toplam kurulu gücü, 2019 Haziran sonunda 90.421 MW oldu. 2019 yılının altıncı ayında bir önceki aya göre %0,8'lik bir artış gerçekleşirken, bu artışın büyük bir kısmı devreye giren doğal gaz ve yerli kömür santrallerinden kaynaklandı. Doğal gaz santrallerinin kurulu gücünde 318 MW'lık, yerli kömür santralleri toplam kurulu gücünde ise 255 MW'lık bir artış meydana geldi. Aynı dönemde toplam 61 MW kurulu güce sahip rüzgâr santrali ile 30 MW biyokütle santrali devreye alındı. Haziran ayında güneş ve hidroelektrik enerjisi santrallerinin toplam kurulu gücünde sırasıyla 16 MW ve 5 MW'lık bir artış gerçekleşti. Jeotermal ve ithal kömür santrallerinin kurulu gücünde ise bir değişiklik izlenmedi.

Haziran ayında devrede olan santrallerin %48,1'ini yenilenebilir enerjiden elektrik üreten santraller oluşturmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarından hidroelektrik santraller, toplam kurulu gücün %31,4'ünü temsil ederken 2018 yılı sonunda %13,6'lık toplam paya sahip olan rüzgâr ve güneş santralleri payları %14 seviyesinde gerçekleşti.



Kaynak: TEİAŞ, TSKB Ekonomik Araştırmalar



Kaynak: TEİAŞ, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Elektrik Üretimi Analizi

2019 yılı Haziran ayında yaklaşık 24,04 teravatsaat (TWh) olan Türkiye toplam elektrik üretimi, Temmuz ayında 28,39 TWh olarak gerçekleşti. 2019 yılı Haziran ayında gerçekleşen ortalama günlük elektrik üretimi ile karşılaştırıldığında Temmuz ayında gerçekleşen ortalama günlük elektrik üretiminde %14,3 artış gözlemlendi. Bahsi geçen artışta Temmuz ayında izlenen mevsim normallerinin üzerinde seyreden sıcakların etkili olduğu düşünülmektedir.

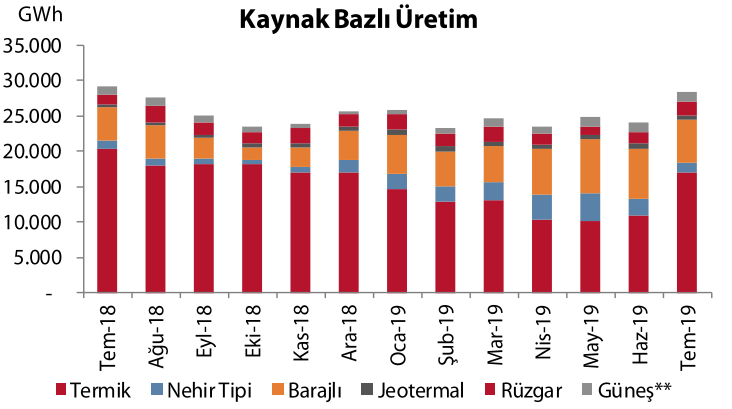
Haziran ayında üretilen elektriğin %45,1'inin arzını sağlayan termik santraller, 2019 yılının yedinci ayında toplam elektriğin %59,6'sını ürettiler. 14,5 puanlık bu artışta barajlı ve nehir tipi hidroelektrik santrallerden üretilen elektrikte izlenen gerilemenin etkili olduğu düşünülmektedir.

Haziran ayında %7,1'lik bir paya sahip olan rüzgâr enerjisi santralleri, Temmuz ayı içerisinde toplam üretilen elektriğin %6,9'unu sağladı.

Dikkat çeken bir diğer nokta ise 2018 yılının ilk yedi aylık döneminde elektrik üretiminde ortalama %33,3'lük bir paya sahip olan yenilenebilir enerji santrallerinin, 2019 yılının aynı döneminde, Temmuz ayındaki gerilemeye rağmen, ortalama %49,4 seviyesine artırmıştır.

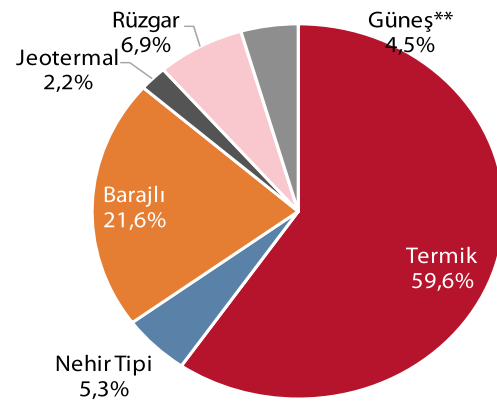
2019 yılı Temmuz ayında lisanslı santrallerin ortalama günlük üretim miktarı 883.752 megavatsaat (MWh) olarak gerçekleşti. Temmuz ayı içerisinde lisanslı santrallerden gerçekleşen en yüksek üretim 31 Temmuz Çarşamba günü 963.950 MWh olarak kaydedilirken bahsi geçen üretim Ağustos 2018'den beri izlenen en yüksek üretim değeri olarak göze çarpmaktadır. Temmuz ayında en düşük üretim ise 739.296 MWh ile 14 Temmuz Pazar günü oldu.

Temmuz ayı içerisinde ortalama günlük tüketim 883.218 MWh olarak gerçekleşti. Yılın yedinci ayında en yüksek tüketim 963.172 MWh ile 31 Temmuz Çarşamba günü olurken en düşük elektrik tüketimi 743.700 MWh ile 14 Haziran Pazar günü kaydedildi.



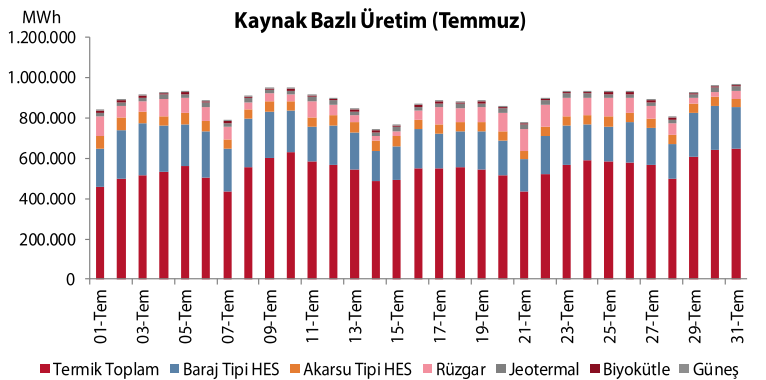
Kaynak: TEİAŞ, YTBS Günlük Raporlar, TSKB Ekonomik Araştırmalar

**Temmuz ayı lisanssız güneş santralleri üretim verileri EPIAŞ Şeffaflık Platformunda açıklanmadığından Temmuz ayı lisanssız güneş enerjisi santralleri toplam üretimi Haziran ayının toplamı ile aynı kabul edilmektedir.

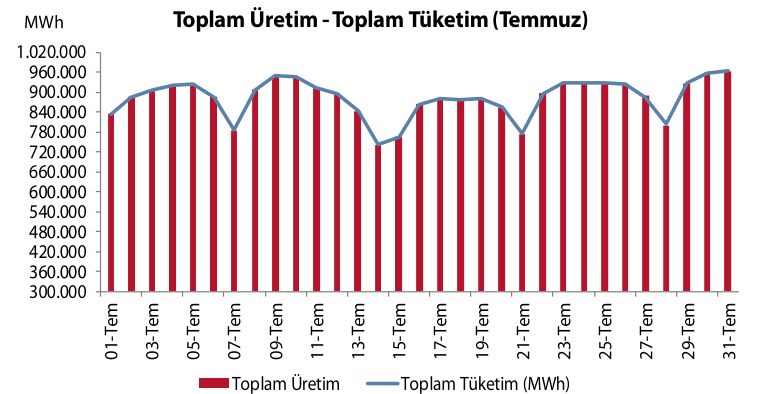


Kaynak: TEİAŞ, YTBS Günlük Raporlar, TSKB Ekonomik Araştırmalar

**Temmuz ayı lisanssız güneş santralleri üretim verileri EPIAŞ Şeffaflık Platformunda açıklanmadığından Temmuz ayı lisanssız güneş enerjisi santralleri toplam üretimi Haziran ayının toplamı ile aynı kabul edilmektedir.



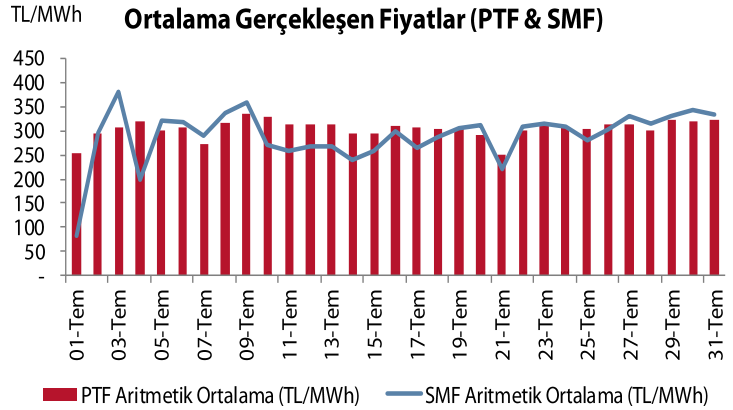
Kaynak: TEİAŞ, YTBS Günlük Raporlar, TSKB Ekonomik Araştırmalar



Kaynak: TEİAŞ, YTBS Günlük Raporlar, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Elektrik Fiyat Analizi

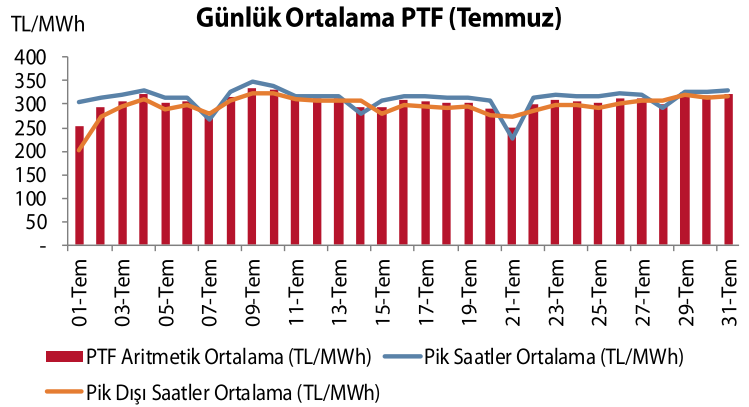
Temmuz ayı içerisinde günlük ortalama piyasa takas fiyatı (PTF) ve sistem marjinal fiyatı (SMF) 81 TL/MWh ve 381 TL/MWh aralığında gerçekleşti. 2019 yılı Temmuz ayı PTF ortalaması 304,55 TL/MWh iken aynı dönemde SMF ortalaması 290,09 TL/MWh oldu. En düşük ortalama PTF değeri 249,67 TL/MWh ile 21 Temmuz Pazar günü ve en düşük ortalama SMF değeri 81,17 TL/MWh ile 1 Temmuz Pazartesi günü ortaya ıktı.



Haziran ayı PTF ortalaması ile karşılaştırıldığında Temmuz ayı PTF ortalamasının %37,6 daha yüksek olduğu görünmektedir.

Temmuz ayı için günlük ortalama PTF analizi yapıldığında pik saatler ortalaması (08.00-20.00 aralığı) günlük ortalama değerden %2,7 oranında daha yüksek gerçekleşti ve 312,79 TL/MWh oldu. En yüksek pik saatler ortalaması olan 347,64 TL/MWh, 9 Temmuz Salı günü karşımıza ıktı. En düşük pik saatler ortalaması olan 226,42 TL/MWh ise 21 Temmuz Pazar günü kaydedildi.

Kaynak: EPIAş, TSKB Ekonomik Araştırmalar



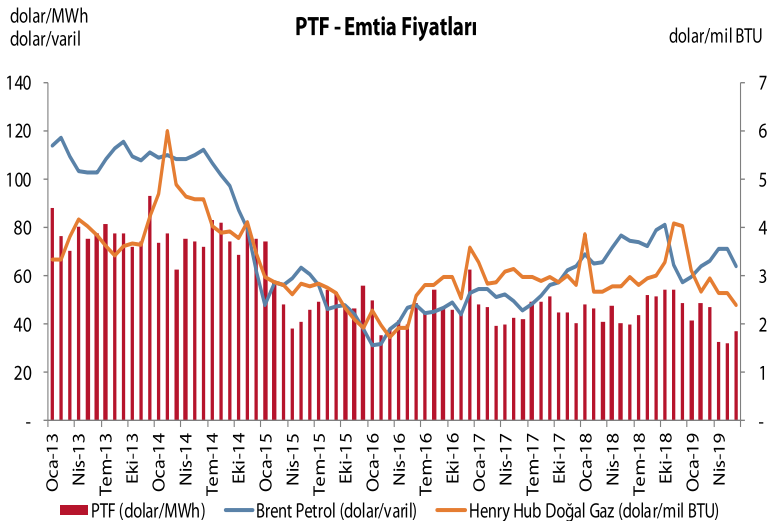
Kaynak: EPIAş, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Aynı dönemde pik dışı saatler ortalaması (20.00-08.00 aralığı) 296,31 TL/MWh oldu. En yüksek pik dışı saatler ortalaması 322,26 TL/MWh ile 10 Temmuz arşamba günü gerçekleşirken en düşük pik dışı saatler ortalaması 201,34 TL/MWh ile 1 Temmuz Pazartesi günü kaydedildi. Temmuz ayı içerisinde dikkat çeken nokta ise günlük ortalama PTF'nin ayın 23 gününde 300 TL/MWh'ın üzerinde gerçekleşmesidir. Bahsi geçen günlük ortalama PTF'nin MWh başına 300 liranın üzerinde gerçekleşmesi, 2019 yılı ilk altı ay içerisinde toplamda sadece 5 gün içerisinde izlenmişti.

Yıllık ortalama PTF 2018 yılında 47,39 dolar/MWh olarak kaydedilirken, Haziran ayı ortalaması 37,38 dolar/MWh ve Temmuz ayı ortalaması 53,69 dolar/MWh oldu.

Haziran ayı ile karşılaştırıldığında Temmuz ayı içerisinde PTF fiyatlarının dolar bazında yaklaşık %43,6 değer kazandı. Bu artışın başlıca sebebi, TL elektrik fiyatında izlenen %40,2 seviyesindeki artıştır.

2018 yılı Aralık ayı ortalaması 57,36 dolar olan bir varil Brent petrolün fiyatı 2019 yılı Haziran ayında ortalama 64,22 dolar seviyesinde gerçekleşti. Haziran ayında Brent petrol varil fiyatı bir önceki ay ile karşılaştırıldığında %10 seviyesinde geriledi. Brent petrol 2019 yılı ilk altı ayı ortalaması ise varil başına 66 dolar seviyesinde gerçekleşti. Aynı dönemde ortalama Henry Hub doğal gaz fiyatı ise 2,40 dolar/mBTU oldu.

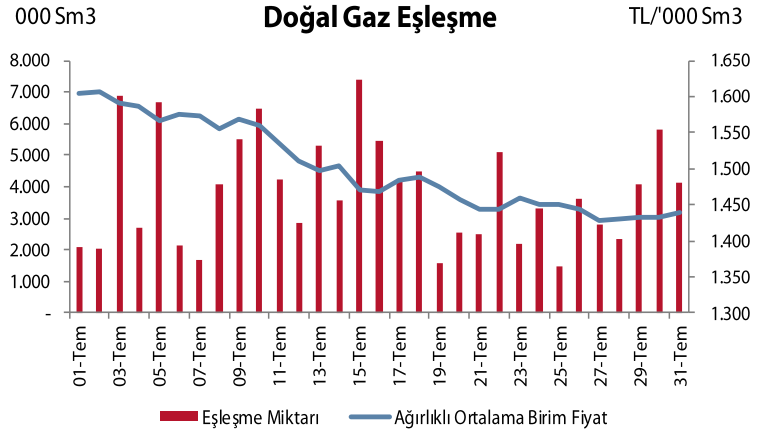


Kaynak: EPIAş, TCMB, Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), TSKB Ekonomik Araştırmalar

Doğal Gaz Eşleşmeleri

1 Eylöl'den itibaren Enerji Piyasaları İşletme A.ř. (EPIAş) tarafından işletilen Organize Toptan Doğal Gaz Satış Piyasası doğal gaz eşleşme verilerine göre Temmuz ayı içerisinde toplam eşleşme miktarı 119,15 milyon Sm³ olarak kaydedildi. 25 Temmuz Perşembe günü sadece 1,46 milyon Sm³ eşleşme gerçekleşirken 15 Temmuz Pazar günü 7,4 milyon Sm³ eşleşme gerçekleşti.

Temmuz ayı içerisinde eşleşme birim fiyatlarının ağırlıklı ortalaması 1.501 TL/000 Sm³ oldu.



Kaynak: EPIAş Doğal Gaz Platformu, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Sektör Haberleri

Yurt İçinden Haberler

- **Tapco Petrol, Ünye-Kırıkkale-Yumurtalık petrol boru hattı projesinden çekildi.** Mayıs ayında Tapco Petrol Boru Hattı Sanayi ve Ticaret A.ř.'nin Ünye-Kırıkkale-Yumurtalık arasında inşa etmek üzere sahip olduğu, ham petrol boru hattı belgesini terk etmek için Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne (MAPEG) yaptığı başvurunun 26 Temmuz tarihinde kabul edildiği Resmi Gazete'de yayımlandı. (31 Temmuz 2019)
- **Yusufeli Barajı ve HES projesinin 2021 yılında devreye alınması hedefleniyor.** Tarım ve Orman Bakanı Ekrem Pakdemirli, Çoruh Nehri üzerinde yapımı devam eden ve tamamlandığında 270 metre gövde yüksekliğine sahip olacak Yusufeli Barajı ve HES projesinin 2021 yılında elektrik üretimine başlayacağını belirtti. Türkiye'nin en yüksek gövdeli barajı olacak Yusufeli Barajı ve HES projesi 558 MW kurulu güce sahip olacak. (31 Temmuz 2019)
- **Habertürk Gazetesi'nde çıkan habere göre Çin menşeili Harbin Electric International Company Limited, Kalyon-Kolin ortaklığı ile Ankara Çayırhan'da 800 MW kömür santrali kurulumu konusunda anlaştı.** Yatırım tutarının 1 milyar doları aşması beklenen projede uzlaş belgesinin imzalandığı ifade ediliyor. Kalyon-Kolin ortaklığının, finansman arayışının Çinli finansörler üzerinden devam ettiği belirtiliyor. (30 Temmuz 2019)
- **Mayıs ayında 22 enerji yatırımı projesine teşvik belgesi verildi.** T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, 2019 yılının Mayıs ayında çeşitli sektörlerde toplam 501 proje toplamda 13,6 milyar TL tutarında yatırım teşvik belgesi almaya hak kazandı. Enerji sektöründe 22 proje, madencilik sektöründe ise 17 proje teşvik belgesine hak kazandı. Bakanlık, 165 enerji yatırım projesinin teşvik belgesi için de tamamlama vizesi yaptı. (29 Temmuz 2019)
- **Sinop Nükleer Güç Santrali'nde (NGS) karar Ağustos ayında açıklanacak.** Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez, Sinop NGS'ye ilişkin fizibilite raporlarının kendilerine geçen yıl sunulduğunu belirterek, "Bunun üzerine Bakanlıktaki arkadaşlarımız, uzman kuruluşlar ve şirketler çalıştılar. Açıkçası ilk etapta ki sonuçlar beklentilerimizden uzak. Ağustos ayında sonucu açıklayacağız. Eğer beklentilerimizi karşılamazsa karşı taraf da bu anlamda bir adım atmazsa, sonuçlanmış olur" dedi. Nükleer enerji alanında Akkuyu'da Rusya ile, Sinop'ta Japonya ile, üçüncü santral için de Çin ile çalıştıklarını kaydeden Dönmez, "Japonlarla devam eder veya etmeyiz ama biz yine Sinop özelinde, yerle alakalı çalışmalarımıza ve buna ilişkin birtakım izinlerin alınmasına devam ediyoruz. Çünkü bu tip projeler için yerin belirlenmesi

zaten yıllar sürüyor. Bizim Sinop'ta da yine proje yerimiz ve proje alanımız devam edecek. Kiminle yola devam edeceğiz konusu ilerki günlerde belli olacak. Özetle, Sinop'ta nükleer projeden vazgeçmiş değiliz" diye konuştu. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Japon ekonomi gazetesi Nikkei'ye verdiği röportajda Sinop Nükleer Güç Santrali projesinin durdurulduğunu açıkladı. (26 Temmuz 2019)

- **Naturel Enerji'nin halka arzına onay.** Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Naturel Yenilenebilir Enerji Ticaret A.Ş.'nin halka arzına onay verdiği-ni açıkladı. SPK bülteninde yer alan açıklamaya göre, hisselerin halka arz fiyatının 5,80 lira olarak belirlendiği kaydedildi. Bültende ayrıca Yusuf Şenel'e ait 4 milyon lira nominal değerli payların halka arz edildiği bilgisi de yer aldı. Halka arz ile birlikte firmanın 25 milyon lira değerindeki mevcut sermayesi 8 milyon lira artırılarak 33 milyon liraya çıkacak. Hisselerin tamamının satılması halinde halka arz büyüklüğü 69,6 milyon lira olacak ve sermayenin %36,3'ü borsada işlem görecek. Halka arza ilişkin talep toplama 1-2 Ağustos tarihlerinde gerçekleştirilecek.
- **Türkiye'den yurt dışına gaz ihracatı yapabilen şirket sayısı 14 oldu.** EPDK tarafından yapılan açıklamaya göre Aygaz ve Shell firmalarına doğal gaz ihracatı lisansı verildi ve doğal gaz ihracatı yapabilecek firma sayısı 14'e yükseldi. (25 Temmuz 2019)
- **Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ) gelecek 5 ve 10 yıllık dönemlerde bölgesel bağlanabilecek kapasite raporunu yayınladı.** Raporda Türkiye elektrik üretim kapasitesi için kurulu güç tahmini 2024 yılı için 111,7 gigavatt (GW), 2029 yılı için ise 127,7 GW olarak yer aldı. Rapora göre 2024 yılı sonuna kadar 20,8 GW, 2029 sonuna kadar ise ilave 6,5 GW olmak üzere 15 iletim bölgesinin 9'unda toplamda 27,3 GW bölgesel kapasite sağlanacak. İçerisinde İstanbul, Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne'nin yer aldığı birinci iletim bölgesine ise 10,1 GW kapasite tahsis edileceği belirtildi. (25 Temmuz 2019)
- **Akkuyu Nükleer A.Ş. ile Türk-Rus ortak girişimi arasında "Mühendislik, Tedarik ve İnşaat (EPC)" sözleşmesi imzalandı.** Akkuyu Nükleer Güç Santrali (NGS) projesinin tasarım, inşaat ve ekipman tedarikine ilişkin Akkuyu Nükleer A.Ş. ile Rus Konzern Titan-2 A.Ş. ve IC İçtaş İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. ortaklığıyla kurulan girişim arasında yapılan sözleşmenin imza törenine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez ve Rusya Devlet Atom Enerjisi kuruluğu Rosatom Genel Müdürü Aleksey Lihaçev katıldı. (24 Temmuz 2019)
- **2020 yılı YEKDEM başvurularının ayrıntıları açıklandı.** Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından yapılan açıklamaya göre, 2020 yılı itibarıyla YEKDEM başvuruları elektronik ortamda yapılacak. 2020 yılında YEKDEM'den yararlanmak isteyen üretim lisansı sahibi tüzel kişilerin en geç 31 Ekim 2019 tarihine kadar EPDK'ya başvurmaları gerekiyor. 2020 yılı yerli katkı ilave fiyatından faydalanmak isteyen lisans sahibi tüzel kişilerin ise başvurularını 1 Ağustos 2019 tarihine kadar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü'ne (EİGM) yapmaları gerekiyor. (23 Temmuz 2019)
- **TMSF, Adularya Enerji'yi yeniden satışa çıkarıyor.** 22 Temmuz 2019 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ilana göre, Adularya Enerji Üretimi Ticari ve İktisadi Bütünlüğü 1,1 milyar muhammen bedel ile yeniden satışa çıkarıyor. 21 Ağustos 2019 tarihinde gerçekleşecek ihale için 20 Ağustos'a kadar teklif verilebilecek. (22 Temmuz 2019)
- **Haziran ayı YEKDEM maliyeti EPDK referans fiyatının altında gerçekleşti.** EPIAŞ tarafından açıklanan nihai uzlaştırma bildirimleri ile birlikte kesinleşen YEKDEM birim maliyeti, Haziran ayında megavatsaat başına 110,417 TL oldu. Bahsi geçen rakam, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından Mayıs ayında güncellenen birim enerji başına öngörülen megavatsaat başına 111,72 TL referans fiyatının 1,3 TL altında gerçekleşti. (19 Temmuz 2019)
- **TürkAkım'ın Kıyıköy'de bulunan alım terminalinin %87,3'ü tamamlandı.** Gazprom Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Oleg Aksyutin'in yaptığı açıklamada, TürkAkım doğal gaz boru hattının alım terminalinin mevcut durumda

olduğua yüksek bir hazırlığa sahip olduğunu ve proje programına uygun bir Őekilde %87,3 oranında inŐa edildiğini açıkladı. Projenin Rusya tarafında ise hazırlıkların %99 seviyesinde olduğunu ifade edilirken, hattın Aralık 2019'da tamamlanarak hizmete geeeği belirtildi. (17 Temmuz 2019)

- **TBMM'ye sunulan torba yasaya göre, YEKA projelerinde iŐletmeye alma süresi 36 ay uzatılıyor.** Düzenleme ile ayrıca proje Őirketi bünyesindeki hisse devri dahil ilgili sözleşmenin devredebileceği ifade edildi. Bahsi geçen geliŐme ile 2017 yılında 1.000 MW'lık YEKA GES-1 ihalesini kazanan Kalyon-Hanhwa Q Cells ortaklığı sonlandırılabilir ve Kalyon proje için yeni bir hissedar arayabilecek. (16 Temmuz 2019)
- **Sıfır Atık Yönetmeliği Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.** Yönetmelik kapsamında; hangi bina ve kuruluŐların sisteme dahil olmak zorunda olduğu belirlenirken, kaynağında ayrıŐtırılması hedeflenen atıkların biriktirilmesi ve ayrıŐtırılmasına yönelik kriterler belirlendi. Yönetmeliğe göre sıfır atık sistemi kurmakla yükümlü tutulan kurum ve kuruluşlar, temel seviyede sıfır atık belgesi almak zorunda. Ayrıca gümüŐ, altın veya platin düzeyde sıfır atık belgesi de alınabilecek. Yönetmeliğe göre ilk etapta kamu kurum ve kuruluŐlarının 1 Haziran 2020 tarihine kadar sisteme geçmeleri gerekiyor. (12 Temmuz 2019)
- **Danone'den sıfır atık yatırımı.** Danone Türkiye Sütlü rnler'in Lüleburgaz'da yer alan üretim tesislerinde tamamlanan yeni depo alanı ve üretim bandı ile sıfır atık tesisi hizmete girdi. Danone Türkiye Sütlü rnler Genel Müdürü Emre KaŐıki "2020'ye kadar üretim esnasında oluŐan atıklarımızın %100'n doğaya geri kazandırmayı amaçlıyoruz. Aynı zamanda üretimde kullanılan su miktarını da, tekrar arıtıp üretim aŐamalarında değerlendirerek % 60 oranında azaltacağız" dedi. (11 Temmuz 2019)
- **Dünya Bankası'ndan İller Bankası'na 500 milyon euro tutarında kredi.** Sürdürülebilir Őehirler 2 Projesi (SCP-2) kapsamında ek finansman sağlamak amacıyla İller Bankası ile Dünya Bankası arasında 5 yıl anapara ödemesiz toplam 30 yıl vadeli 500 milyon euro tutarında kredi sözleşmesi imzalandı. Dünya Bankası'ndan sağlanacak finansman desteği, Őehirlere içme suyu ulaŐtırılması, atık su, ulaŐım, yağmur suyu, enerji alanlarındaki projelerde kullanılacak. (11 Temmuz 2019)
- **TBMM'ye elektrikli araçlar ve yenilenebilir enerji için kanun teklifi.** Verilen kanun teklifinde, elektrikli araçlar ve yenilenebilir enerji kaynakları için destekleme düzenlemeleri yer alıyor. Teklifte elektrikli araçların yurtiçinde üretilmesi ve tercih edilebilirliğinin artırılmasına yönelik olarak vergisel anlamda desteklenmesi amaçlanmakta. Yenilenebilir enerjide ise YEK Destekleme Mekanizması'nda öngörülen srelerin, 6719 sayılı Kanun ile biyokütle tanımına eklenecek kaynaklar için üretim tesisinin YEKDEM'e dhil edildiği tarihten itibaren baŐlaması öneriliyor. (10 Temmuz 2019)
- **Enerji sektörüne bakıldığında ise 2018'de 88 bin 551 megavat olan elektrikteki kurulu gücün, 2023 itibarıyla 109 bin 474 megavata çıkarılması hedefleniyor.** 2019-2023 dönemini kapsayan On Birinci Kalkınma Planı kapsamında, Türkiye'nin geçen yıl 303,3 teravatsaat olan elektrik enerjisi talebinin 2023'te 375,8 teravatsaate ulaŐması öngörülüyor. 2018'de %29,85 seviyesinde gerçekleşen doğal gazın elektrik üretimindeki payının 2023 yılında %20,7'ye indirilmesi hedeflenmekte. Plana göre, yenilenebilir kaynakların elektrik üretimindeki payı da 2018'deki %32,5 seviyesinden 2023'te %38,8'e yükseltilecek. 2018 yılında 150 teravatsaat olan yerli kaynaklardan elektrik üretilmesi de Plan çerçevesinde 2023 itibarıyla 219,5 teravatsaate yükseltilecek. 2019-2023 döneminde Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları (YEKA) benzeri modeller sayesinde yenilenebilir kaynakların elektrik enerjisi üretiminde daha yoğun bir Őekilde kullanılması sağlanacak. Artan yenilenebilir enerjinin Őebeke üzerinde oluŐturduđu kısıtların bertaraf edilmesi amacıyla, pompaj depolamalı HES'ler dhil olmak üzere enerji depolama sistemleri tesis edilecek. (10 Temmuz 2019)

- **Madencilik sekt6r6 2019 yılı ilk çeyrekte %9,2 oranında k66ld6.** Ege Maden İhracatçıları Birliği'nin İzmir'de d6zenlediği toplantı sonrasında yapılan açıklamada orman bedellerinin y6ksekligi ve orman izin başvuru s6relerinin uzun s6rmesi gibi sorunlardan dolayı madencilik sekt6r6nde morallerin d6řt6ę6 belirtildi. Sekt6rde ihracatın 4 milyar dolara gerilemiş olduğu belirtilirken daralmanın ilk çeyrekte %9,2'li seviyelere ulaştığı ifade edildi. (9 Temmuz 2019)
- **Plastik poşet kullanımında kayda değer bir azalma oldu.** 1 Ocak 2019 tarihinden bu yana, satış noktalarında plastik poşetlerin 6cretlendirilmesi nedeniyle poşet t6k6timi %78,4 oranında azaldı. Aylık kişi başi poşet kullanımı da 35 adetten 10 adede geriledi. (8 Temmuz 2019)
- **T6rkiye'nin yeni y6zer sıvılaştırılmış doğal gaz depolama ve yeniden gazlaştırma terminali (FSRU) İzmir'e demirleyecek.** Etki Liman İşletmeleri b6nyesinde yer alan ve Aralık 2016'da T6rkiye'nin ilk FSRU yatırımı olarak devreye alınan terminal, daha y6ksek kapasiteli yeni FSRU ile yer değiştirecek. İlk FSRU sistemi; 139 bin metrek6p depolama kapasitesi ve g6nl6k 14 milyon metrek6p gaz verebilirken, yeni FSRU'nun 170 bin metrek6p depolama kapasitesi ve g6nl6k 28 milyon metrek6p gaz sağlayabiliyor. Yeni FSRU'nun 5 Temmuz'da limana yanaşmasının ardından gerekli testler ve ulusal doğal gaz sistemine bağlantı s6reci tamamlanacak. (5 Temmuz 2019)
- **Bereket Enerji'nin HES ve RES'leri halka açılacak.** D6nya Gazetesi'nin haberine g6re Bereket Enerji Grunu CEO'su İdris K6peli "2017 yılında başlayan, 4,6 milyar dolarlık bir finans borçlarının yeniden yapılandırılma s6reci vardı. Biz 9 banka ile oturup anlaşarak bu s6reci tamamladık. B6ylece enerji sekt6r6ndeki en b6y6k borç yeniden yapılandırmasını hayata geçirmiş olduk" dedi. İdris K6peli, borç yeniden yapılandırması konusunda anlaştıkları bankalarla, yenilenebilir kaynaklara dayalı toplam 1.100 MW'lik elektrik 6retim santralinin 2020 yılında halka arzı konusunda da uzlaştıklarını, ADM ve GDZ elektrik dağıtım şirketleri için ise halka arz konusunu 2021 d6neminde g6ndemlerine alacaklarını belirtti. (4 Temmuz 2019)
- **İklim değişikligi ekonomik eşişsizligi artıracak.** Birleşmiş Milletler'e bağlı Uluslararası alışma 6rg6t6 (ILO), iklim değişikligi nedeniyle artacak sıcakların 2030 yılına kadar 80 milyon istihdama mal olacağını ve dolayısıyla zaten h6lihazırda var olan ekonomik eşişsizligi de g6lendireceğini açıkladı. Gelecek 10 yıl içinde toplam çalışma saatlerinin d6nya çapında %2,2 oranında azalacağının kaydedildiği ILO raporuna g6re, bu gelişmeden en fazla g6n6m6zde 940 milyon kişinin çalıştığı tarım ve inşaat sekt6rleri etkilenecek. (3 Temmuz 2019)
- **Trans Anadolu Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP) Avrupa'ya gaz vermeye hazır.** TANAP ile 1 Temmuz itibarıyla Azerbaycan'ın şah Deniz-2 sahasından çıkarılan doğal gazı, T6rkiye-Yunanistan sınırında Trans Adriyatik Doğal Gaz Boru Hattı'na (TAP) vermeye hazır hale geldi. Yapılan açıklamada, Ardahan'ın Posof ilçesinden T6rkiye'ye giriş yapan ve Edirne'nin İpsala ilçesinden Avrupa'ya bağlanan bin 850 kilometrelik boru hattı tamamlandığını ifade edildi. (2 Temmuz 2019)
- **Benzine 27 kuruş zam, LPG'ye 19 kuruş indirim.** Enerji Petrol Gaz İkmal İstasyonları İşveren Sendikası (EPGİS) tarafından yapılan duyuruya g6re; benzine yapılan zam ve LPG'ye yapılan indirim 2 Temmuz tarihi itibarıyla geçerli olacak ve pompa fiyatlarına yansıyacak. 2 Temmuz sonrası oluşacak olası zamlar için ise eşel mobil sistemin devreye alındığı ve zamların pompa fiyatlarına yansımayacağı ayrıca ifade edildi. (2 Temmuz 2019)
- **Elektrik 6retim A.ř. (E6Ař) toptan satış tarifesine zam.** Enerji Piyasası D6zenleme Kurumu (EPDK) tarafından alınan kurul kararına g6re; 1 Temmuz 2019 itibarıyla, E6Ař'ın aktif elektrik enerjisi toptan satış tarifesi %18,8 arttı. E6Ař'ın dağıtım şirketlerine teknik ve teknik olmayan kayıp enerji satışları ile g6revli tedarik şirketlerine yapılan satışları kilovatsaat başına 20,5159 kuruş oldu. Dağıtım şirketlerine genel aydınlatma kapsamında yapılan satışlarda değişiklik

yapılmadı ve kilovatsaat başına 25,4600 kuruş olarak belirlendi. (1 Temmuz 2019)

- **Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.ř.'nin (BOTAş), 1 Temmuz 2019 itibarıyla geçerli doğal gaz tarifeleri belli oldu.** BOTAş tarafından açıklanan doğal gaz satış fiyat tarifesine göre; konut ve sanayi tüketicilerine zam yapılmazken, elektrik üretimi firmalarına yapılan satışlarda doğal gaz fiyatı %6,5 artırıldı. Gerçekleşen zam ile bin metreküp başına 1.550 TL olan doğal gaz fiyatı, 1.650 TL seviyesine yükseldi. Metreküp başına 1,351527 TL olan sıkıştırılmış doğal gaz (CNG) fiyatları ise değişmedi. (1 Temmuz 2019)
- **Acil durumlar için 7 mobil santral devrede.** Açılışının Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in yaptığı ve Elektrik Üretim A.ř. (EÜAş) tarafından kurulan, acil ihtiyaç halinde devreye girebilecek her biri 25 megavat güce sahip 7 adet mobil elektrik santrali hizmete girdi. İlk etapta, mobil santrallerin İstanbul Avrupa ve Anadolu Yakası, Adana, Ankara, Antalya, Diyarbakır ve İzmir'deki trafo merkezleri olmak üzere 7 noktada bağlantısını gerçekleştirecek. (1 Temmuz 2019)
- **Elektrik fiyatları %14,98 arttı.** Habertürk'te yer alan habere göre, Enerji Piyasası Denetleme Kurumu (EPDK) elektrik fiyatlarının 1 Temmuz'dan itibaren %14,98 oranında artırılmasına karar verdi.

Yurt Dışından Haberler

- **Avrupa Yatırım Bankası (EIB) enerji projelerine yönelik finansman politikasında değişikliğe gidiyor.** EIB tarafından yayınlanan taslak plana göre bankanın 2020 sonrası enerji finansmanı politikasının temelini Paris Anlaşması kapsamındaki iklim hedefleri oluşturacak. Plana göre banka enerji finansmanında enerji verimliliğini, enerji arzını karbonsuzlaştırmayı, yenilikçi teknolojileri ve yeni enerji altyapılarını desteklemek olmak üzere dört ana başlığa odaklanacak ve 2020 sonrasında yeni fosil yakıt yatırımları ile doğal gaza yönelik altyapı yatırımlarını finanse etmeyecek. (30 Temmuz 2019)
- **Çin'in toplam yenilenebilir enerji kapasitesi 750 gigavata (GW) ulaştı.** Çin Ulusal Enerji İdaresi (NEA), ülkenin bu yılın ilk 6 ayında 1,82 GW hidroelektrik kapasitesi, 9,09 GW rüzgâr enerjisi kapasitesi ve 11,4 GW güneş enerjisi kapasitesi eklediğini bildirdi. NEA, Haziran ayı itibarıyla Çin'in toplam 354 GW hidroelektrik kapasitesine, 193 GW toplam rüzgâr enerjisi kapasitesine ve 186 GW güneş kapasitesine sahip olduğunu açıkladı. (26 Temmuz 2019)
- **Panama ülkedeki marketler ve mağazaların müşterilerine tek kullanımlık plastik torba kullandırmalarını yasakladı.** Düzenlemenin ardından tek kullanımlık plastik torba kullanımına yasak uygulayan ülke sayısı 60'ı geçti. (23 Temmuz 2019)
- **Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), Hürmüz Boğazı'ndaki gelişmeleri yakından izlediğini belirtti.** IEA açıklamasında, Hürmüz Boğazı'ndan serbestçe geçilmesinin küresel ekonomi dengeleri için çok önemli olduğunu ifade ederken, yeterli arzın bulunmaya devam etmesini sağlamak için hızlı ve kararlı bir şekilde hareket etmeye hazır olduklarını bildirdi. (23 Temmuz 2019)
- **Merkel'den iklim için karbon fiyatına destek.** Almanya Başbakanı Angela Merkel, 2030 yılı için belirlenen çevre hedeflerinin tutturulması için karbon fiyatlarının teşvik edici olmasını desteklediğini açıkladı. Merkel açıklamasında "Karbon fiyatlaması yoluyla inovasyon teşvik edilebilir, özendirilebilir" dedi. Merkel ayrıca, hükümet tarafından çevre hedeflerinin yakalanması için bir paketin Eylül ayı içerisinde açıklanacağını da duyurdu. (22 Temmuz 2019)
- **Kuzey Akım-2 boru hattının 2019 yılı sonuna kadar tamamlanması bekleniyor.** Rus doğal gaz şirketi Gazprom, Rus gazını Baltık Denizi altından Almanya'ya taşıyacak olan Kuzey Akım-2 boru hattı kapsamında Danimarka'ya yapılan

başvurunun Ekim ayında onaylamasını ve yılsonuna kadar da hattı tamamlamayı hedefliyor. Boru hattı ile yıllık 55 milyar metreküp ilave Rus gazının Avrupa'ya taşınması öngörülüyor. (19 Temmuz 2019)

- **Petrol İhraç Eden Ülkeler Topluluğu (OPEC) 2020'de arz fazlası bekliyor.** Geçtiğimiz hafta Viyana'da toplanan ve petrol üretimi kısıntısının 9 ay daha uzatma kararı alan OPEC, 2020 yılı petrol sektörü beklentilerini açıkladı. OPEC, ABD'de artmaya devam eden kaya petrolü üretiminin desteği ile 2020 yılında petrolde piyasa fazlası oluşmasını bekliyor. Bu öngörüler, OPEC'in yeniden arz fazlası ile karşılaşılması için üretimi daha da kısıması ve kısıntıları gelecek yılın tümüne yayması gerektiğini işaret etmekte. (12 Temmuz 2019)
- **Fransa'da uçak biletlerine çevre vergisi.** 2020 yılından itibaren yürürlüğe girecek "eko-vergi" adındaki uygulama ile bilet fiyatlarının 1,5 ile 18 Euro arasında artış göstermesi bekleniyor. Fransa'dan sadece yurtdışına giden uçuşları kapsayacak vergi, tüm havayolu firmalarından alınacak. Bahsi geçen vergi, uçuşun varış noktasına ve bilet sınıflarına göre değişiklik gösterecek. (10 Temmuz 2019)
- **Dünya Bankası'ndan binalarda enerji verimliliği için 1 milyar lira kredi.** T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, kamu binalarında enerji verimliliği projeleri geliştirmek için Dünya Bankası'ndan 1 milyar lira tutarında kredi aldı. Bakanlık, söz konusu projeye kamu binalarında yüksek enerji tüketiminin önüne geçmeyi ve yıllık 230 milyon lira tasarruf sağlamayı hedefliyor. (8 Temmuz 2019)
- **Biyokütleyle Çin'den 3 milyar dolar.** Çin Konutlandırma ve Kentsel-Kırsal Kalkınma Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre Çin, 2025 yılı itibarıyla tüm kentlerde çöp ayrıştırma ve işleme tesisi kurmayı hedeflerken, bahsi geçen tesisler için 3 milyar dolar yatırım yapacak. Ülkede mevcut durumda 46 şehirde pilot evsel çöp işleme tesisi inşaatı devam etmekte. (5 Temmuz 2019)
- **Atlantik okyanusunun altında dünyanın en büyük tatlı su havzası bulundu.** Ölçümlere göre bahsedilen yeraltı havzası 1,1 milyar olimpik havuz hacminde. New Jersey'den Massachusetts eyaletine kadar olan boylamdaki okyanus tabanının altında yer alan iki bin 800 kübik kilometrelik havza dünyada bilinen en büyük tatlı su havzası unvanını almış oldu. İnceleme sonucu ortaya çıkarılan bu dev havzanın buzul çağı sırasında oluştuğu ve okyanus altında hapsediği belirtiliyor. Okyanus tabanının 200 metre kadar altında olduğu anlaşılan bu havzanın kıydan 120 km açığa kadar uzandığı hesaplandı. (5 Temmuz 2019)
- **OPEC ülkeleri petrol üretimi kısıma anlaşmasını 9 ay daha uzatma konusunda uzlaştı.** OPEC, petrol piyasalarının görünümü ve dengelenmesi amacıyla petrol arzı kesintilerinin uzatılmasını kararlaştırdı. OPEC bugün OPEC üyesi olmayan ülkelerle bir araya gelecek. (2 Temmuz 2019)



Danışmanlık Hizmetleri
Ekonomik Araştırmalar
ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

MECLİSİ MEBUSAN CAD. NO 81
FINDIKLI İSTANBUL 34427, TÜRKİYE
T: +90 (212) 334 50 50 F: +90 (212) 334 52 34

TSKB Ekonomik Araştırmalar ürünlerine ulaşmak için aşağıdaki karekodu kullanabilirsiniz:



2019 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'nin yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, kişisel kullanıma yönelik olarak ve bilgi için hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağıli kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağıli kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.

Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak, yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değişimin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etki olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp, raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiç bir sorumluluk kabul etmez.

